

ROZSUDOK

V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu JUDr. Rudolfa Čirča a sudcov JUDr. Evy Sakálovej a JUDr. Petra Priehodu v právnej veci žalobcov **1/ A. Ž.**, bývajúceho v P. 5, **2/ P. C.**, bývajúceho v P., **3/ P. S.**, naposledy bývajúceho v P., **4/ L. P.** bývajúceho v P., **5/ M. B.**, bývajúceho v P., **6/ J. D.**, bývajúceho v P. a **7/ M. L.**, bývajúceho v P., zastúpených, okrem žalobcu **3/**, JUDr. J. K., advokátom so sídlom v P., proti žalovanému **D.** so sídlom v P., Nám. L., zastúpenému JUDr. J. P., advokátom so sídlom v P., **o doplatok platu**, vedenej na Okresnom súde Prešov pod sp.zn. 14 C 122/2004, o dovolaní žalovaného proti rozsudku Krajského súdu v Prešove z 23. marca 2006 sp.zn. 3 Co 314/05 v spojení s opravným uznesením z 13. júna 2006 sp.zn. 3 Co 314/05 rozhodol

t a k t o :

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Prešove z 23. marca 2006 sp.zn. 3 Co 314/05 v spojení s opravným uznesením z 13. júna 2006 sp. zn. 3 Co 314/05 vo výroku o povinnosti žalovaného zaplatiť žalobcovi **3/** sumu 23 980 Sk spolu s 13 % úrokmi z omeškania od 1.1.2004 do zaplatenia a vo výroku o trovách konania **z r u š u j e** a vec mu v rozsahu zrušenia vracia na ďalšie konanie.

Vo zvyšku dovolanie žalovaného **z a m i e t a**.

O d ô v o d n e n i e :

Žalobou podanou na Okresnom súde Prešov 26.3.2004 sa žalobcovia domáhali voči žalovanému zaplatenia doplatku mzdy (správne platu) za dobu od 1.4.2002 do 31.12.2003

(žalobca 7/ za dobu od 1.4.2002 do 31.7.2003) v sumách špecifikovaných v petite žaloby spolu s príslušenstvom (úrokmi z omeškania). Uplatnený nárok odôvodnili tým, že ako členovia orchestra divadla vykonávali prácu, ktorou je charakterizovaná platová trieda 8, no žalovaný ich zaradil do platovej triedy 7, v dôsledku čoho im vznikol nedoplatok na plate.

Okresný súd Prešov rozsudkom z 1. júna 2005 č.k. 14 C 122/04-128 žalobu zamietol a žalobcom (každému zvlášť) uložil povinnosť zaplatiť žalovanému náhradu trov konania. Zamietnutie žaloby odôvodnil výsledkami vykonaného dokazovania, z ktorého vyvodil záver, že i keď žalobcovia vykonávali pracovnú činnosť zaradenú do platovej triedy 8, nebolo povinnosťou žalovaného zaradiť ich do tejto platovej triedy, pretože nespĺňali kvalifikačný predpoklad pre takéto zaradenie, a to predpoklad vyššieho odborného vzdelania. Vyslovil názor, že z ustanovenia § 16 ods. 8 zákona č. 313/2001 Z.z. o verejnej službe v znení neskorších zmien a doplnkov (ďalej len „zákon č. 313/2001“ alebo „zákon o verejnej službe“) vyplývala pre zamestnávateľa len možnosť (nie povinnosť) výnimočne zaradiť zamestnanca, ktorý je divadelným umelcom, do platovej triedy, v ktorej je v katalógu zaradená ním vykonávaná najnáročnejšia pracovná činnosť, aj keď pre túto platovú triedu nespĺňa kvalifikačný predpoklad vzdelania.

Krajský súd v Prešove ako súd odvolací na odvolanie žalobcov rozsudkom z 23. marca sp.zn. 3 Co 314/05 v spojení s opravným uznesením z 13. júna 2006 sp.zn. 3 Co 314/05 rozsudok súdu prvého stupňa zmenil tak, že uložil žalovanému povinnosť zaplatiť žalobcom 1/ až 4/ po 23 980 Sk, žalobcovi 5/ 13 720 Sk, žalobcovi 6/ 12 880 Sk a žalobcovi 7/ 14 770 Sk a každému z nich aj úroky z omeškania vo výške 13 % z prisúdenej sumy od 1.1.2004 až do jej zaplatenia, a to do troch dní od právoplatnosti rozsudku. Zároveň rozhodol o povinnosti žalovaného zaplatiť žalobcom v rovnakej lehote náhradu trov konania 99 758 Sk na účet JUDr. J. K.. Na rozdiel od prvostupňového súdu bol toho názoru, že pokiaľ otázka kvalifikácie žalobcov bola žalovaným vyriešená tak, že niektorým z nich udelil výnimku zo vzdelania, resp. ak žalovaný výkon dohodnutej práce nepodmieňoval splnením tohto predpokladu, potom pri zaradení žalobcov do platovej triedy sa malo vychádzať z najnáročnejšej pracovnej činnosti nimi vykonávanej a teda poskytovať im plat v platovej triede 8. Uplatnený nárok na zaplatenie doplatku platu za vymedzené obdobie preto považoval za dôvodný.

Proti tomuto rozsudku krajského súdu podal dovolanie žalovaný. Žiadal, aby dovolací súd napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Dovolanie odôvodnil nesprávnym právnym posúdením veci odvolacím súdom. Poukazoval na to, že § 16 ods. 8 zákona č. 313/2001 je jednoznačný a stanovuje zamestnávateľovi možnosť voľby a nie povinnosť zaradenia zamestnanca do vyššej platovej triedy, ak nespĺňa kvalifikačný predpoklad vzdelania. Namietal tiež, že žalobe nebolo možné vyhovieť aj z dôvodu, že žalobcovia sa nedomáhali zaradenia do platovej triedy 8, ale len doplatku platu, čo podľa jeho názoru bez predchádzajúcej zmeny zaradenia neprichádzalo do úvahy.

Žalobcovia 1/ a 2/ a 4/ až 7/ a dedičia žalobcu 3/ (ktorý v priebehu konania dňa 11.11.2005 zomrel) vo vyjadrení k dovolaniu navrhli tento mimoriadny opravný prostriedok ako neopodstatnený zamietnuť.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie bolo podané včas účastníkom konania, preskúmal napadnutý rozsudok odvolacieho súdu ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo a dospel k záveru, že zatiaľ čo dovolanie vo vzťahu k žalobcom 1/ a 2/ a 4/ až 7/ nie je dôvodné, v časti rozhodnutia o nároku žalobcu 3/ treba napadnutý rozsudok zrušiť.

Z ustanovenia § 242 ods. 1 O.s.p. vyplýva, že dovolací súd je viazaný rozsahom dovolania ako aj uplatneným dovolacím dôvodom. Obligatórne sa zaoberá len vadami konania uvedenými v § 237 O.s.p. a inými vadami konania, pokiaľ mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci. Vzhľadom na túto zákonnú povinnosť dovolací súd predovšetkým skúmal existenciu väd vymedzených v § 237 O.s.p. a iných väd konania, pričom zistil, že konanie pred odvolacím súdom je v časti rozhodovania o nároku žalobcu 3/ postihnuté vadou vyplývajúcou z ustanovenia § 237 písm.b/ O.s.p.

Podľa ustanovenia § 237 písm.b/ O.s.p. je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu, ak ten, kto v konaní vystupoval ako účastník, nemal spôsobilosť byť účastníkom konania.

Spôsobilosť byť účastníkom konania je jednou zo základných procesných podmienok, na splnenie ktorej prihliada súd kedykoľvek počas konania (§ 103 O.s.p.). V zmysle ustanovenia § 19 O.s.p. spôsobilosť byť účastníkom konania má ten, kto má spôsobilosť mať

práva a povinnosti; inak len ten, komu ju zákon priznáva. Spôsobilosť fyzických osôb mať práva a povinnosti a teda aj ich spôsobilosť byť účastníkom konania zaniká smrťou. Ak po začatí konania účastník stratí spôsobilosť byť účastníkom konania, postup súdu upravuje § 107 O.s.p. Podľa tohto ustanovenia ak účastník stratí spôsobilosť byť účastníkom konania skôr, ako sa konanie právoplatne skončilo, súd posúdi podľa povahy veci, či má konanie zastaviť alebo prerušiť alebo či môže v ňom pokračovať. Konanie súd preruší najmä vtedy, ak ide o majetkovú vec a navrhovateľ alebo odporca zomrel; v konaní pokračuje s dedičmi účastníka, len čo sa skončí konanie o dedičstve, pokiaľ povaha veci nepripúšťa, aby sa s týmito dedičmi nepokračovalo skôr.

V preskúmvanej veci je z obsahu spisu zrejmé, že účastník konania P., označený ako žalobca 3/, v priebehu odvolacieho konania dňa 11.11.2005 zomrel. Odvolací súd o uvedenej skutočnosti nebol informovaný a vec prejednal na odvolacom pojednávaní dňa 21. marca 2006, na ktoré predvolal len zástupcov účastníkov, z ktorých zástupca žalobcov JUDr. J. K. už zástupcom žalobcu 3/ nebol, lebo zastúpenie smrťou tohto účastníka zaniklo. Vo veci potom odvolací súd rozhodol vyhlásením rozsudku dňa 23. marca 2006. Tým, že pokračoval v konaní s účastníkom, ktorý stratil spôsobilosť byť účastníkom konania a neuplatnil postup v zmysle ustanovenia § 107 O.s.p., zaťažil odvolacie konanie v tejto časti vadou podľa § 237 písm.b/ O.s.p. majúcou za následok jeho zmätočnosť. Odvolací súd totiž konal a rozhodol aj o nároku osoby mŕtvej. Dovolaciemu súdu preto neostalo iné, než rozsudok odvolacieho súdu z tohto dôvodu v časti, v ktorej bolo rozhodnuté o nároku žalobcu 3/ a v súvisiacom výroku o trovách konania všetkých účastníkov zrušiť (§ 243b ods. 1 veta za bodkočiarkou O.s.p.) a vec mu v rozsahu zrušenia vrátiť na ďalšie konanie. Považuje za potrebné poznamenať, že formulácia výroku o trovách konania neumožňovala vyčleniť z neho náhradu trov prisúdených žalobcovi 3/ a zrušiť ho len v tejto časti, preto bolo nutné zrušiť tento výrok v celom rozsahu.

Pretože žalobcovia mali v konaní postavenie samostatných spoločníkov, uvedenou vadou nebolo postihnuté aj odvolacie konanie v časti, v ktorej bolo rozhodované o nárokoch ostatných žalobcov. Dovolací súd sa preto v tejto časti zaoberal správnosťou napadnutého rozsudku z hľadiska uplatneného dovolacieho dôvodu, t.j. či rozhodnutie odvolacieho súdu spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci. Nesprávnym právnym posúdením veci treba rozumieť nesprávnu aplikáciu hmotného práva na zistený skutkový stav alebo jeho nesprávny výklad, ktorý má za následok nesprávne rozhodnutie.

V prejednávanej veci bolo z hľadiska skutkového zistené, že žalobcovia 1/ a 2/ a 4/ až 7/ (ďalej len „žalobcovia“) boli zamestnaní u žalovaného ako členovia orchestra divadla, pričom zamestnancami žalovaného boli už ku dňu účinnosti zákona č. 313/2001, t.j. k 1.4.2002, že v súvislosti s touto právnou úpravou boli zaradení do platovej triedy 7, hoci vykonávali pracovnú činnosť zaradenú podľa katalógu pracovných činností s prevahou duševnej práce vo verejnej službe (tvoriaceho prílohu č. 1 nariadenia vlády č. 111/2002 Z.z.) v platovej triede 8 (tvorivá interpretácia kolektívnej časti hudobného diela alebo hudobnodramatického diela), a že pre túto činnosť nespĺňali kvalifikačný predpoklad vyššieho odborného vzdelania. Medzi účastníkmi neboli pochybnosti o tom, že účinnosťou tohto zákona sa žalobcovia stali zamestnancami žalovaného vo verejnej službe. Správnosť ich platového zaradenia a tým aj dôvodnosť uplatneného nároku bolo preto potrebné posudzovať podľa tohto právneho predpisu, inak zrušeného k 1.1.2004.

Zamestnancom podľa tohto zákona sa môže stať fyzická osoba, ktorá spĺňa kvalifikačné predpoklady, ak nie je ďalej ustanovené inak (§ 2 ods. 1 písm.c/ zákona č. 313/2001).

Pre jednotlivé pracovné činnosti sú kvalifikačné predpoklady uvedené v katalógoch, ktoré sú vypracované v súlade s charakteristikami platových tried (§ 3 ods. 2 veta prvá zákona č. 313/2001).

So zamestnancom, ktorý je samostatným divadelným umelcom, divadelným umelcom v zbore, v orchestri alebo v inom umeleckom zoskupení alebo ktorý je ďalším umeleckým zamestnancom (ďalej len „divadelný umelec“), alebo so zamestnancom, ktorý je vrcholovým športovcom, možno pracovnú zmluvu uzatvoriť, aj keď nespĺňa kvalifikačný predpoklad (stupeň) vzdelania podľa odseku 2 (§ 3 ods. 5 zákona č. 313/2001).

Zamestnanec sa zaradí do platovej triedy podľa najnáročnejšej pracovnej činnosti z hľadiska jej zložitosti, zodpovednosti, fyzickej záťaže a psychickej záťaže, ktorú má vykonávať v rámci opisu pracovných činností, a splnenia kvalifikačných predpokladov, ktoré sú potrebné na jej vykonávanie (§ 16 ods. 1 zákona č. 313/2001).

Zamestnanca, ktorý je divadelným umelcom, a zamestnanca, ktorý je vrcholovým športovcom a ktorý je profesionálnym rodičom, môže zamestnávateľ výnimočne zaradiť do

platovej triedy, v ktorej je v katalógu zaradená ním vykonávaná najnáročnejšia pracovná činnosť, aj keď pre túto platovú triedu nespĺňa kvalifikačný predpoklad (stupeň) vzdelania podľa § 3 ods. 2 (§ 16 ods. 8 zákona č. 313/2001).

Zamestnanec, ktorý je ku dňu nadobudnutia účinnosti tohto zákona v pracovnom pomere k zamestnávateľovi uvedenému v § 1 ods. 1, spĺňa predpoklady ustanovené v § 2 ods. 1 písm.a/ až e/ a zloží sľub, ak sa naňho vzťahuje táto povinnosť podľa § 5, stáva sa zamestnancom podľa tohto zákona (§ 54 ods. 1 zákona č. 313/2001).

Zamestnancovi, ktorý ku dňu nadobudnutia účinnosti tohto zákona nespĺňa predpoklady ustanovené v § 2 ods. 1, sa pracovný pomer skončí na základe zákona najneskôr do jedného mesiaca odo dňa nadobudnutia účinnosti tohto zákona (§ 54 ods. 2 zákona č. 313/2001).

Zamestnanca, ktorý je divadelným umelcom a ku dňu nadobudnutia účinnosti tohto zákona nespĺňa kvalifikačný predpoklad (stupeň) vzdelania podľa § 2 ods. 4 písm.b/ až f/, môže zamestnávateľ výnimočne zaradiť do platovej triedy, v ktorej je v katalógu zaradená ním vykonávaná najnáročnejšia pracovná činnosť. Ak ide o takého zamestnanca, neuplatní sa § 54 ods. 2 (§ 55 ods. 4 zákona č. 313/2001).

Zákon o verejnej službe upravil verejnú službu a pracovnoprávne vzťahy zamestnancov pri vykonávaní verejnej služby k zamestnávateľom, ktorých vymedzil v § 1 ods. 1. Týkal sa nielen tých zamestnancov, ktorí sa nimi stali po nadobudnutí jeho účinnosti, ale aj zamestnancov, ktorí nimi boli ku dňu jeho účinnosti. Právne pomery týchto (doterajších) zamestnancov upravil v prechodných ustanoveniach, t.j. aj v citovaných ustanoveniach § 54 ods. 1 a 2 veta prvá a § 55 ods. 4. Pretože žalobcovia ku dňu účinnosti tohto zákona boli v pracovnom pomere u žalovaného, ich právne pomery vrátane otázky platového zaradenia bolo treba posudzovať podľa citovaného § 55 ods. 4 zákona o verejnej službe. I keď v uvedenom ustanovení v súvislosti s platovým zaradením zamestnanca, ktorý je divadelným umelcom, a nespĺňa kvalifikačný predpoklad vzdelania, do platovej triedy podľa ním vykonávanej najnáročnejšej pracovnej činnosti, bolo použité slovo „môže“, gramaticky vyjadrujúce možnosť zamestnávateľa takto postupovať, nestačí pre správnu aplikáciu tejto normy vychádzať z jej jazykového výkladu.

Jazykový výklad predstavuje iba prvotné priblíženie k právnej norme. Je iba východiskom pre zistenie jej obsahu a zmyslu. Právnu normu spravidla nemožno vyložiť izolovane, ale vo vzťahu s inými právnymi normami. Uvedené platí aj pre ustanovenie § 55 ods. 4 zákona č. 313/2001, ktoré, najmä s prihliadnutím na jeho druhú vetu, treba vykladať v súvislosti so všetkými hore citovanými ustanoveniami tohto zákona. Tým, že zákon o verejnej službe stanovil, že v prípade zamestnanca, ktorý je divadelným umelcom a ku dňu nadobudnutia jeho účinnosti nespĺňa kvalifikačný predpoklad vzdelania, sa neuplatní § 54 ods. 2 tohto zákona, t.j. jeho pracovný pomer neskončí, bola zároveň uzákonená výnimka z kvalifikačného predpokladu vzdelania ako predpokladu pre vznik verejnej služby u takéhoto zamestnanca. Rovnaká výnimka bola ustanovená v § 3 ods. 5 zákona o verejnej službe aj pre divadelného umelca, ktorý sa zamestnancom stal až po nadobudnutí účinnosti tohto zákona. Podľa názoru dovolacieho súdu, ak sám zákon v prípade divadelných umelcov v súvislosti s ich výkonom prác vo verejnej službe netrval na splnení kvalifikačného predpokladu vzdelania, resp. ak umožňoval, aby sa aj pri nespĺnení tohto predpokladu stali zamestnancami v tejto službe, nemohla byť táto okolnosť (kvalifikačný predpoklad vzdelania) významná ani z hľadiska ich zaradenia do platovej triedy. Splnenie kvalifikačného predpokladu vzdelania nebolo teda nevyhnutne potrebné pre vykonávanie ich pracovnej činnosti. Ak zamestnávateľovi neprekážal výkon práce takýmito zamestnancami, nemohlo byť nespĺňanie predpokladu vzdelania ani prekážkou pre ich spravodlivé odmeňovanie podľa skutočne vykonávanej práce. Napokon ani predchádzajúca právna úprava týkajúca sa odmeňovania (§ 11 nariadenia vlády č. 249/1992 Zb.) nevyžadovala u umeleckých zamestnancov splnenie kvalifikačného predpokladu vzdelania pre ich zaradenie do platovej triedy. V zmysle ustanovenia § 16 ods. 1 zákona o verejnej službe bolo potom pre zaradenie divadelných umelcov do platovej triedy rozhodujúce len jediné kritérium, a to nimi vykonávaná najnáročnejšia pracovná činnosť. V súvislosti s týmto ustanovením ukladajúcim zamestnávateľovi povinnosť zaradiť zamestnanca do platovej triedy podľa najnáročnejšej pracovnej činnosti, treba aj ustanovenie § 55 ods. 4 tohto zákona vykladať tak, že ním bola ustanovená povinnosť zamestnávateľa zaradiť zamestnanca, ktorý je divadelným umelcom a ku dňu účinnosti zákona nespĺňa kvalifikačný predpoklad vzdelania, do platovej triedy podľa ním vykonávanej najnáročnejšej pracovnej činnosti. Tento výklad rešpektuje osobitný charakter práce vykonávanej divadelnými umelcami, pre ktorú je rozhodujúci talent, t.j. schopnosť interpretovať napr. hudobné diela, pričom táto schopnosť je súčasne ich kvalifikáciou. Zároveň je súladný s chápaním práva na spravodlivú odmenu za vykonanú prácu, ktoré je súčasťou základného práva na spravodlivé a uspokojujúce pracovné

podmienky v zmysle čl. 36 Ústavy Slovenskej republiky, a ktoré je zaručené aj článkom 7 Medzinárodného paktu o hospodárskych, sociálnych a kultúrnych právach (uverejneného ako príloha 2 vyhlášky č. 120/1976 Zb.).

V prejednávacej veci žalobcovia vykonávali u žalovaného pracovnú činnosť zaradenú do platovej triedy 8. Preto bolo povinnosťou žalovaného zaradiť ich do tejto platovej triedy a poskytovať im plat určený pre túto triedu. Pokiaľ odvolací súd dospel k rovnakému záveru a uplatnený nárok považoval za opodstatnený, rozhodol správne. Námietku žalovaného, že žalobcovia sa mali zároveň domáhať zaradenia do platovej triedy 8, dovolací súd nepovažoval za právne významnú. Otázku správneho platového zaradenia bol totiž odvolací súd oprávnený riešiť ako predbežnú otázku vo vzťahu k predmetu konania.

So zreteľom na uvedené dovolací súd dovolanie žalovaného v časti týkajúcej sa žalobcov 1/ a 2/ a 4/ až 7/ ako nedôvodné zamietol (§ 243b ods. 1 veta pred bodkočiarkou).

Vzhľadom na zrušenie výroku rozsudku odvolacieho súdu o trovách konania všetkých účastníkov, pri opätovnom rozhodnutí o týchto trovách rozhodne súd, ktorému sa vec vracia, aj o trovách dovolacieho konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 30. januára 2008

JUDr. Rudolf Čirč, v.r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia :